

IRCP Institute for International Research on Criminal Policy
Ghent University

Prof dr. Brice De Ruyver, IRCP, Ugent, Studiedag: de hervormingen bij politie en justitie

Ten years after

The do's and don'ts

Prof dr. Brice De Ruyver

Leuven, 14 maart 2008

www.ircp.org Universiteitsstraat 4, B-9000 Gent, Belgium 1

IRCP Institute for International Research on Criminal Policy
Ghent University

Prof dr. Brice De Ruyver, IRCP, Ugent, Studiedag: de hervormingen bij politie en justitie

Overzicht

1. Inleiding
2. De politiehervorming: 10 jaar na Octopus
3. De justitiehervorming: meer bouwstenen, maar echte werk moet nog beginnen
4. Stellingen

www.ircp.org Universiteitsstraat 4, B-9000 Gent, Belgium 2

IRCP Institute for International Research on Criminal Policy
Ghent University

Prof dr. Brice De Ruyver, IRCP, Ugent, Studiedag: de hervormingen bij politie en justitie

1. Inleiding

- Start van de hervormingen: het Pinksterplan juni '90
 - Politie: structuren en concepten worden uitgewerkt en geïmplementeerd
 - Justitie:
 - Mist trein → meerjarenplan ('93): poging tot inhaalbeweging
 - '96: gedurfde penitentiaire oriëntatiena MAAR ingeslikt na losbarsten "zaak Dutroux"
- De zaak "Dutroux": katalysator + Crisissen= opportuniteiten
 - Voornaamste vaststellingen (weinig opzienbarend cfr vorige POC's)
 - Leiden tot voor de hand liggende structurele aanbevelingen obv heldere uitgangspunten en met logische randvoorwaarden.

www.ircp.org Universiteitsstraat 4, B-9000 Gent, Belgium 3

IRCP Institute for International Research on Criminal Policy
Ghent University

Prof dr. Brice De Ruyver, IRCP, Ugent, Studiedag: de hervormingen bij politie en justitie

1. Inleiding

POLITIE

- Voornaamste vaststellingen
 - Rivaliteit tussen verschillende diensten → deficiënte info-uitwisseling.
 - Gebrekkige voeding en ondersteuning van het terrein binnen de politiediensten.
- Aanbevelingen
 - Gezagsafhankelijkheid
 - Transparantie
 - Verantwoordelijkheid en verantwoording
 - Integratie van politie in totale veiligheidszorg
 - Management: right man or woman... (cfr functieprofielen)
 - Projectmatig handelen
 - Geïntegreerde politie op 2 niveaus gestructureerd

www.ircp.org Universiteitsstraat 4, B-9000 Gent, Belgium 4

IRCP Institute for International Research on Criminal Policy
Ghent University

Prof dr. Brice De Ruyver, IRCP, Ugent, Studiedag: de hervormingen bij politie en justitie

1. Inleiding

JUSTITIE

- Voornaamste vaststellingen
 - Sterke segmentarisering van de strafrechtsbedeling (<-> logica strafrechtsketen) → eilandvorming
 - Gebrekkige beleidsmatige en operationele sturing van de politiediensten door de magistraten
- Aanbevelingen
 - In strafzaken:
 - Respect voor de logica van de strafrechtsketen
 - Kwalitatieve aansturing, beleidsmatig en operationeel, van de politie

www.ircp.org Universiteitsstraat 4, B-9000 Gent, Belgium 5

IRCP Institute for International Research on Criminal Policy
Ghent University

Prof dr. Brice De Ruyver, IRCP, Ugent, Studiedag: de hervormingen bij politie en justitie

1. Inleiding

- Het Octopusakkoord en -wetgeving: de concretisering.
- POLITIE
 - Sterk beleidsmatige structuur: NVP en ZVP
 - Principes ingebouwd:
 - Gezagsafhankelijkheid, transparantie

↓

Gezagsoverheden geresponsabiliseerd

www.ircp.org Universiteitsstraat 4, B-9000 Gent, Belgium 6

IRCP Institute for International Research on Criminal Policy
Ghent University

Prof. dr. Brice De Ruiver, IRCP, Ugent, Studiedag: de hervormingen bij politie en justitie

1. Inleiding

- Het Octopusakkoord en -wetgeving: de concretisering
- JUSTITIE
 - Nieuwe actoren:
 - Federaal parket
 - Hoge raad
 - Raad van Procureurs des Konings
 - College PG's
 - Duidelijke afbakening: wie staat voor wat.
 - Sterk beleidsmatige structuur → OR: ligt moeilijk.
 - PdK: schamier van het systeem: beleidsmatig én operationeel

www.ircp.org Universiteitsstraat 4, B-9000 Gent, Belgium 7

IRCP Institute for International Research on Criminal Policy
Ghent University

Prof. dr. Brice De Ruiver, IRCP, Ugent, Studiedag: de hervormingen bij politie en justitie

2. De politiehervorming: POSITIEF

1. De structuur doet het
 - > Transparantie: bevordert verantwoordelijkheid
 - > Korpschefs: "right man or woman".
 - > Gezagsoverheden, burgemeester en PdK, spelen hun rol in het politiebeleid en in het veiligheidsbeleid.
 - > Geïntegreerde politiewerking: deels uit noodzaak, maar het werkt zowel horizontaal als verticaal (rol van DirCo).
2. Cultuur
 - > Integratie vlot verlopen vooral lok. politie, moeizamer bij fed. politie.
 - > De fed. politie, muv gerechtelijke pijler aanvankelijk > aanpassingsproblemen tav cultuur geïntegreerde politie. Laatste jaren: alsmear beter oa steun.

www.ircp.org Universiteitsstraat 4, B-9000 Gent, Belgium 8

IRCP Institute for International Research on Criminal Policy
Ghent University

Prof. dr. Brice De Ruiver, IRCP, Ugent, Studiedag: de hervormingen bij politie en justitie

2. De politiehervorming: POSITIEF

3. Procesmatig

- > Positieve kant van de aanvankelijk bittere financiële pil:
 - > Permanente sturing en bijsturing via overleg met alle partners: de dynamiek van de begeleidingscommissies
 - > Strakke politieke opvolging van de politiehervorming
- > Resultaten binnen gerechtelijke pijler (fed en lok pol) en binnen bepaalde basisfunctionaliteiten + wisselwerking met herstel vertrouwen én > tevredenheid bevolking → ° boost.

www.ircp.org Universiteitsstraat 4, B-9000 Gent, Belgium 9

IRCP Institute for International Research on Criminal Policy
Ghent University

Prof. dr. Brice De Ruiver, IRCP, Ugent, Studiedag: de hervormingen bij politie en justitie

2. De politiehervorming: NEGATIEF

1. Structuur
 - > Lokale politie: nog teveel kleine zones
 - > Federale politie:
 - > Aanvankelijk teveel zuilen los v elkaar opererend
 - > Te weinig sturingsmogelijkheden
 - > Teveel directies, officieren, Mexicaans leger
2. Cultuur
 - > Fed.pol: cultuurprobleem
 - > Loodzware bureaucratie

www.ircp.org Universiteitsstraat 4, B-9000 Gent, Belgium 10

IRCP Institute for International Research on Criminal Policy
Ghent University

Prof. dr. Brice De Ruiver, IRCP, Ugent, Studiedag: de hervormingen bij politie en justitie

2. De politiehervorming: NEGATIEF

3. Procesmatig

- De hypotheek van een te genereus en te complex statuut
- Verwaarlozing essentiële pijler hervorming: opleiding en bijscholing
- Te lage performantie op essentiële onderdelen: loonadministratie, informatisering en telematica.

www.ircp.org Universiteitsstraat 4, B-9000 Gent, Belgium 11

IRCP Institute for International Research on Criminal Policy
Ghent University

Prof. dr. Brice De Ruiver, IRCP, Ugent, Studiedag: de hervormingen bij politie en justitie

2. De politiehervorming: UITDAGINGEN

Uitdagingen

1. Op naar een excellente politiezorg.
2. Minder bureaucratie, een performante steundienst.
3. Meer operationaliteit, een grotere wendbaarheid.
4. Wettelijke verankering van de financiële rust en stabiliteit.
5. Fundamentele hervorming van opleiding zowel basis als hogere.
6. Implementatie hervorming fed.pol cfr aanbevelingen WG Bruggeman.
7. De politieke aandacht gaande houden.

www.ircp.org Universiteitsstraat 4, B-9000 Gent, Belgium 12

IRCP Institute for International Research on Criminal Policy
Ghent University

Prof. dr. Brice De Ruyster, IRCP, Ugent, Studiedag: de hervormingen bij politie en justitie

3. De justitiehervorming
POSITIEF

1. Structuur: meer én betere bouwstenen

- > Naadloze integratie nieuwe actoren-federaal parket, Hoge Raad- én snel meerwaarde bewezen.
- > Beleidsmatige structuur, die Octopus in de strafrechtsketen introduceerde, werkt. Scharnier functioneert goed. Beleidsmatige en operationele aansturing loopt beter dan ooit. De politiecapaciteit wordt doelmatig en effectief aangewend.
- > De duidelijke bevoegdheidsafbakening tussen de actoren → vermijdt overlappingsen en territoriumtwisten.
- > De introductie van de strafuitvoeringsrechtbanken.

www.ircp.org Universiteitsstraat 4, B-9000 Gent, Belgium 13

IRCP Institute for International Research on Criminal Policy
Ghent University

Prof. dr. Brice De Ruyster, IRCP, Ugent, Studiedag: de hervormingen bij politie en justitie

3. De justitiehervorming
POSITIEF

2. Cultuur: de groep vd "willing" ↑

- > Responsabilisering van de korpschefs zorgt voor positieve dynamiek oa streven naar goed management binnen eigen organisatie.
- > Hoogste magistraat pleitbezorger voor moderne justitie.
- > Geleidelijk herstel vertrouwen burger in justitie.

3. Procesmatig

- > Maatschappelijke druk en niet aflatende aandacht van media houden de druk op politiek en op justitie hoog.
- > Principes Themisplan breed draagvlak.

www.ircp.org Universiteitsstraat 4, B-9000 Gent, Belgium 14

IRCP Institute for International Research on Criminal Policy
Ghent University

Prof. dr. Brice De Ruyster, IRCP, Ugent, Studiedag: de hervormingen bij politie en justitie

3. De justitiehervorming
NEGATIEF

1. Structuur: de 'eilandisering' zet zich onverminderd door.

- > Commissie Gerechtelijke Modernisering en Algemene Raad voor de partners van de rechterlijke orde: nieuwe actoren met bevoegdheden dwars doorheen kerncompetenties van de Hoge Raad en College PG's.
- > 150 korpschefs, 580 gerechtelijke "sites" met soms verouderde disfunctionele infrastructuur: Mexicaans leger in disfunctionele kazernes
- > Verwaarloosde administratie, onvoldoende steun oa afwezigheid centraal personeelsmanagement- en beleid

www.ircp.org Universiteitsstraat 4, B-9000 Gent, Belgium 15

IRCP Institute for International Research on Criminal Policy
Ghent University

Prof. dr. Brice De Ruyster, IRCP, Ugent, Studiedag: de hervormingen bij politie en justitie

3. De justitiehervorming
NEGATIEF

- > Informatisering: de levensnoodzakelijke ader voor een performant justitieapparaat onvoldoende uitgebouwd
- > Het justitiebedrijf draait nog teveel op 19^e E "productiemethoden" (WG, procedures en werkprocessen)
- > SU: hervormingen gehypothekerd door loodzware capaciteitsdruk + ook hier eilandisering en nodeloze versnippering bvb ET bij justitiehuizen
- > De zichtbaarheid van de substantieel ↑ middenstroom blijft beperkt.

www.ircp.org Universiteitsstraat 4, B-9000 Gent, Belgium 16

IRCP Institute for International Research on Criminal Policy
Ghent University

Prof. dr. Brice De Ruyster, IRCP, Ugent, Studiedag: de hervormingen bij politie en justitie

3. De justitiehervorming
NEGATIEF

2. Cultuur

- > In weerwil begin kentering in vertrouwenscrisis blijft beeldvorming over justitie problematisch (oa traagheid), wat afstraalt op medewerkers.
- > De gekoesterde verwarring tussen "de onafhankelijkheid rechterlijke macht" en de "verantwoordelijkheid en verantwoording voor de wijze waarop de organisatie bedrijfsmatig functioneert".

www.ircp.org Universiteitsstraat 4, B-9000 Gent, Belgium 17

IRCP Institute for International Research on Criminal Policy
Ghent University

Prof. dr. Brice De Ruyster, IRCP, Ugent, Studiedag: de hervormingen bij politie en justitie

3. De justitiehervorming
NEGATIEF

3. Procesmatig

- > Een voorgeschiedenis van plannen die weinig of niet geïmplementeerd werden:
 - > Pinksterplan ('90)
 - > Meerjarenplan ('93)
 - > Penitentiaire Oriëntatienota ('96)
 - > Octopus (mbt horizontale en verticale integratie '98)
 - > Masterplan (2002)
 - > Themisplan (2006)
- > Zelfs in de meest recente plannen wordt de deur opengezet voor verdere versnippering en eilandisering
- > Het ° van de Commissie Modernisering en de Adviesraad van de partners= politieke deresponsabilisering

www.ircp.org Universiteitsstraat 4, B-9000 Gent, Belgium 18

 Institute for International Research on Criminal Policy
Ghent University

Prof. dr. Brice De Ruiver, IRCP, Ugent, Studiedag: de hervormingen bij politie en justitie

3. De justitiehervorming

UITDAGINGEN

1. De politiehervorming levert een resem do's en don'ts op → waarom niet deze aanpak overnemen?
DUS:
2. Het is aan de politieke verantwoordelijken om duidelijk en in detail de justitiehervorming uit te tekenen én te waken over de implementatie.
3. Via een begeleidingscommissie waar **alle** actoren vertegenwoordigd zijn en die afgedekt en opgevolgd wordt door een snelle politieke besluitvorming.
4. De hervorming zal verder moeten reiken dan wat nu ter tafel ligt (arrondissementsrechtbank) en vertrekken van de beginselen die in de Octopushervorming werden aanvaard + verregaande rationalisering van de beheersstructuren
5. Een volgehouden intense budgettaire inspanning ter compensatie van de decennialange verwaarlozing

www.ircp.org Universiteitsstraat 4, B-9000 Gent, Belgium 19

 Institute for International Research on Criminal Policy
Ghent University

Prof. dr. Brice De Ruiver, IRCP, Ugent, Studiedag: de hervormingen bij politie en justitie

Stellingen

1. Wil de politiehervorming slagen dan moet de dynamiek in en rond de organisatie blijven.
2. Hervormingen van justitie hebben de eilandvorming versterkt en uitgebreid.
3. De justitiehervormingen moeten strak politiek aangestuurd worden
 - > middenstroom volgt de doelstellingen
 - > versnippering en individuele gekleurde invulling kunnen niet

www.ircp.org Universiteitsstraat 4, B-9000 Gent, Belgium 20